

*Rajko Nahtigal*

## PISMA PROF. RAMOVŠA OD DOCENTURE DO PROFESURE

### UVODNE BESEDE

Tu objavljena pisma so nadaljevanje objave prvih pisem »Prof. Ramovš o sebi od doktorata do docenture v Gradcu« (Slavistična revija V—VII, str. 9—40). Že tam sem orisal to drugo skupino korespondence in izrazil upanje, da se bo takisto za njo našlo mesto v Slavistični reviji, saj dopisi nudijo poleg življenjepisnih podatkov o prof. Ramovšu tudi važno gradivo za presojo slovenskih kulturnih prizadevanj one razburkane prelomne dobe (1918—1919). Zakon o ustanovitvi univerze v Ljubljani je bil v beograjski skupščini sprejet šele tako rekoč v zadnjem hipu pred koncem zasedanja na seji 17. julija 1919, dekreti z imenovanji prvih profesorjev pa so bili datirani z 31. avgustom 1919. S tem pa je tudi našla Ramovševa trnova pot od doktorata preko docenture do profesure svoj zaključek.

### PISMA PROFESORJA RAMOVŠA

34<sup>1</sup>

Velespoštovani gospod profesor! Ljubljana 7. V. 1918

Vašo cenjeno karto in 15 vabil sem hvaležno prejel...<sup>2</sup>

Vabila za časopis sem razposlal in sicer sledečim osebam: 1.) Dr. Pavel Brežnik, Dunaj; 2.) Anton Škof, trgovec, Ljubljana; 3.) Dr. de Gleria

<sup>1</sup> V prvi objavi so dopisi 1—33.

<sup>2</sup> Tri pike gori značijo, da je tu izpuščeno mesto, ki se tiče mojega 20. aprila 1918 rojenega sina Konstantina, kateremu je bil prof. Ramovš boter. Že stud. med. z več semestri je bil pri partizanih, v italijanskih ječah in ljubljanskih zaporih. Dne 24. januarja 1944 pa so ga Nemci v Senčurju na Gorenjskem kot talca ustrelili. Posvetil sem mu knjigo »Ruski jezik« (V Ljubljani 1946). Prof. Ramovš se je v pismih še dalje zanimal zanj.

Stanko, Ljubljana; 4.) Funtek Anton, Ljubljana; <sup>3</sup> 6.) Vesenjaki, Ljubljana; 7.) Dr. Pavel Pestotnik, Ljubljana; 8.) Frida Kleč, Ljubljana; 9.) Irma Petek, Ljubljana; 10.) Janko Mlakar, Ljubljana; 11.) Marija Wessner, Ljubljana; 12.) Dr. Gregorij Pečjak, Ljubljana; 13.) Dr. Ivan Tavčar, Ljubljana; 14.) Šarabon, Ljubljana; 15.) Mazovec, Ljubljana; 16.) Melik, Ljubljana; 17.) Kozak, Ljubljana.

Nekaj jih še imam, in jih razpošljem. Ako in kadar bom zvedel še za kake naslove, Vam jih bom lahko poslal, da pošljete potem tja lahko že kar I. snopič, ki — upam — da izide vendarle že enkrat.

Kakor hitro bo I. snop. v Vaših rokah, ga pošljite z »Vabilom« in še separatnim pismom na Karla Pollaka, Ljubljana, Dunajska cesta in Ivana Zormana, Spodnja Šiška pri Ljubljani, da tam potem osebno poskusim svojo srečo. Že par ljudi mi je reklo, da bi ne bilo neumestno, obrniti se tudi na zdravnika dr. Drganca, ki bi gotovo dal kako večjo vsoto, vsaj pa 100 kron. Da prvega snopiča še ni, se mi zdi čudno, ko mi je Bamberg zadnjič zatrdil, da izide tekom enega tedna. Te dni bom zopet enkrat tja šel. Kakor mi pišete, imate tvarine za drugi snopič že dosti; jaz sem se z Bambergom domenil, da tiska mojo razpravo o Dalm. bibl. za II. snopič in z ozirom na lansko korespondenco med menoj in Vami ter g. Kaspretom mislim, da s tem nisem storil uredništvu nikakršnega nasilja. Zraven pa mora že ta stvar iziti, ker sicer bo zastarela, ko je vendar že leta 1914 bila gotova v rokopisu. Da bo preteklo do izida II. snopiča gotovo celo leto, sem pa itak prepričan, dasi zdaj — dokler sem v Ljubljani — Bamberg ne bo imel zlepa miru pred menoj. Sicer pa bo čakanje potem malo olajšano, ko bo vsaj že I. snopič na svetlem.

Pisati Vam moram slednjič še o svoji lastni zadevi, ko že omenjate na zadnji karti oprostitev in profesuro. Ako še doslej niste storili nikakršnih korakov v tem ali onem oziru, potem Vam more sledeče služiti za način, kako in katero pot bo najbolje ubrati. Ako vzamem slučaj, da sem na jesen kot privatni docent oproščen vojaščine, potem sem s tem naravnost v večji zadregi kot zdaj. Pri sedanjih dragih razmerah — in druginja bo do jeseni se še povečala — mi je čisto nemogoče, živeti kot neplačan docent v Gradcu, ker bi stroški znašali na mesec gotovo do 500 kron. Zato je eno le z drugim v zvezi in eno mogoče le, če se udeležim tudi drugo. Pri vsaki drugačni rešitvi moram seveda opustiti tudi misel na oprostitev. Zdelo se mi je to potrebno, da Vam omenim, da ne

<sup>3</sup> Številke 5.) ni.

bi nazadnje ne prišle na dan kake neprilike. Tako je torej vprašanje stolice važnejše in mora biti prvo rešeno, ker itak potem samo po sebi ima za posledico oprostitev. O vsem tem se morete itak pomeniti še s prof. Meringerjem in potem ukreniti, kakor veste in znate, da bo in če bo izpeljivo. Da me boste o vsakem koraku obvestili, zato se Vam že naprej zahvalim. Tudi Vaše mnenje o tej zadevi bi me zanimalo. ...

Z globokim spoštovanjem, lepimi pozdravi in toplimi priporočili

Vaš vdani, hvaležni in zvesti učenc

učenec Ramovš

P. S. Obenem priložim pismu »Imenik«.

(Pismo)

35

Doz. Dr. Ramovš Franz, Laibach,  
sv. Petra cesta 26/I

Velespoštovani gospod profesor!

Ljublj. 11. V. 1918

Prejel sem, ko sem šel ravno k Bambergu zopet vprašat, kdaj izide I. snop., za odgovor snopič sam. Zdaj lahko pošljete snopič z »Vabilom« in še posebnim pismom na Karla Pollaka (Dunajska cesta) in veletrgovca Ivana Zormana, Spodnja Šiška, kakor sem Vam že sporočil. Dalje Vas vprašam, ali se sme dati 1 izvod za »Ljubljanski Zvon«. Vprašal me je urednik. Dobil sem včeraj 3 nove naročnike. (Upam, da se zdaj mnogi še oglase.) Denar sem dal kar Bambergu, da gre hitreje stvar naprej. — Prebral sem Vašo razpravo z velikim zanimanjem. Uspela je krasno in je fenomenalne važnosti. Prepričan sem skoraj, da bodo vse trditve po študiju kodeksa, pripiskov in listin potrjene — vsaj do tako evidentne možnosti ste že dokazali, kje je iskati pisca in domovino spomenikov. Zelo velike važnosti pa bi bilo, da bi kak zgodovinar se lotil posestev raznih škofij na Slovenskem, kar bi v kulturnem oziru močno osvetlilo dobo IX.—XIV. stol. in kar bi bilo jezikoslovcem v dobro. Tudi to je dokazala Vaša razprava, h kateri prejmite od mene najtoplejše čestitke; Vašemu delu bo v trajen ponos. — Novega sicer nič. Življenje po starem. ...

Z globokim spoštovanjem, lepimi pozdravi in toplimi priporočili

Vaš vdani, hvaležni in zvesti učenc

(Dopisnica)

Dr. Ramovš Fr., Laibach,  
sv. Petra c. 26, Krain

Lj. 15. V. 1918

Velespoštovani gospod profesor! Obe Vaši pismi hvaležno prejel in v kratkem več odgovorim. Glede Pollaka in Zormanana o priliki poročam. Za »Ljubljanski Zvon« sem napisal referat sam, ker sicer ni bilo drugega človeka, a je važno, da izide še v tej številki. Enako napišem referat za Časopis pro moderní fil. Krajše notice za Narod in Slovenca (Jugoslovan) hočem tudi preskrbeti, kakor tudi referenta za Dom in Svet. Vse to v kratkem. Agitacija je potrebna kot ne vem kaj. V naglici le toliko.

Z globokim spoštovanjem in lepimi pozdravi

Vaš vdani, hvaležni in zvesti učenec Ramovš

(Dopisnica)

Velespoštovani gospod profesor! Ljubljana 22. V. 1918

Vaši zadnji 2 pismi sem — kakor sem Vam že menda poročal — prejel. ... Ker je Zorman bil te dni v Pragi, od koder se še ni vrnil, se še nisem napotil do njega in Pollaka in to takoj storim, kakor hitro zvem, da je tu. Za »Časopis« sem pisal Brezniku, da izpregovori o njem v »Dom in Svetu«; za »Ljublj. Zvon« sem napisal sam nekak referat in enako tudi za »Časopis pro moderní fil.«. Upam, da se bo število naročnikov zdaj, po prvi številki, vendar izdatno zvišalo. Kako menite, kdaj naj bi izšla druga dva snopiča? Ima-li že Bamberg rokopise v rokah? To bi bilo kar najbolje, hitro storiti, ker se bo stvar gotovo zopet vlekla in zavlačevala. Sicer bom že hodil vedno drezat Bamberga, a vendar.

Glede moje lastne zadeve sem prišel do tegale sklepa. Z ozirom nato, da se tudi v fakulteti ustali mnenje, da je stolica za slovenski jezik neobhodno potrebna, je seveda potreba, da se me za njo oprostí vojaščine. Ako do tega pride, bi seveda — menim, da je to možno — spremenil tudi predavanje, za katero bi vzel tvarino iz špeciíelne slovenščine. Kakor pa sem Vam že povedal, cela zadeva ni tako lahko izvedljiva. Meringer in dr. lahko reko, »smo mi tudi potrpeíi«; ne pomislijo pa zraven, da je takrat porabil za celo leto toliko kot zdaj za en sam mesec. Da so razmere take, kakršne so bile pred vojno, bi tudi zame — kljub temu, da sem tekom treh let svoje vojaške službe mnogo zapravil — to ne bila nikakršna ovira. Glede izhoda iz te zagate je mogoče edino tole: 1.) da



ostanem tudi naprej pri vojakihi in tako — kot cel svet — čakam boljših razmer; 2.) kar imate Vi, gospod profesor, v mislih, da bi poučeval kje slovenščino, kar bi bilo menda edino le na učiteljišču, moram priznati, da (bi) mi s kakimi mesečnimi 100 kronami ne bi bilo nič pomagano — ker kaj je danes 100; človek jih na en dan izda, ne da bi vinar po nepotrebnem zapravil. Kaj pa tale predlog, ki se mi zdi še najboljši in tudi lahko izpeljiv: ako bi, recimo, pričel jeseni predavati (po 3 na teden), bi živel v Ljubljani in se enkrat na teden pripeljal v Gradec, kjer bi v enem dnevu celo predavanje (torej 2¼ ure) imel in se potem odpeljal nazaj. Ker bi po svojem očetu dobil 80 % znižano vožnjo in bi mi bilo treba v Gradcu le enkrat kositi, bi stroški bili vzdržljivi. Da bi kljub temu redno vsak teden predaval, se samo ob sebi razume. Tudi, kar se tiče znanstvenega aparata, bi tu dobil potom knjižnice vse potrebno. Ker poslušalcev v teh časih itak ne bi bilo mnogo, bi se tudi povsem lahko pomenili, da se celo predavanje vrši na enkrat. Da bi imel pa kako slast do tega, da bi hodil na velike stroške stradati v Gradec, za to pa se ne morem ogreti. Ne silim nikakor do kakega prenačljenega predloga pri fakulteti, ker sam uvidim, da je treba še počakati. Gre le zato, kako omogočiti predavanja kot docent. Prosim Vas, da o tem predlogu govorite z Meringerjem, da pa mu obenem sporočite, da nikakor ne silim na predlog glede stolice, marveč samo iščem možnosti, da pričnem s predavanji. Pri tem mu omenite, da je gori omenjena možnost dana in po mojem mnenju lahko izpeljiva. Ker je itak cela sedanja doba nekaj interimističnega in provizoričnega, je kaj takega tem lažje. Vaše kot rektorjevo mnenje in eventuelne ukrepe, mi — prosim — potem naznanite. Za event. prošnjo za oprostitev Vam bom moral itak še poslati personalne in vojaške podatke, ki so potrebni. Sporočite g. rektorju moje spoštovanje in priporočila...

Vaš vdani, zvesti in hvaležni učenec Ramovš

*(Pismo)*

38,

Velespoštovani gospod profesor! Ljubljana 5. VI. 1918

Vaše cenjeno pismo sem prejel. Bil sem že preteklo sredo pri Pollaku in Zormanu, žal, da nisem nikjer nič pozitivnega opravil. Pollak sprva ni hotel dosti razumeti in se je skliceval na to, da je pred kratkim daroval za slovensko gledališče 30.000 kron. Vendar mi je potem rekel, da sicer ne more za danes še nič obljubiti, da pa me zagotovi, da se bo še

o časopisu malo informiral in potem kaj ukrenil. Najbrž hoče izvedeti, ali plove list v kaki politični strugi. Ako Vam bo kaj odgovoril, mi to sporočite, ravno tako pa tudi, če ne bo nič odgovora, ker v tem slučaju bi šel še enkrat do njega, da mu izbijem kake eventuelne napačne informacije iz glave.

Pri Zormanu je bilo drugače — tu je bil trn dejstvo, čemu izhaja list pri Bambergu, pri Nemcu. Utemeljil sem to in povedal, da ga drugače sploh ne bi bilo. Povedal sem tudi, koliko je naročnikov in pri tem je dejal, da bi bilo dobro, napisati malo »Vabilo« z naročilno dopisnico, ki se jo odtrga, in to pridejati Ljublj. Zvonu, ki ima 2000 naročnikov (to bi on preskrbel, ker je član Tiskovne Zadruga) in bi se jih gotovo precej odzvalo. Tozadevno sem imel svoje pomisleke, ker, če že to uredništvo Časopisa dopusti, bi bilo potrebno isto tudi za Dom in Svet, sicer pade Časopis takoj v luč strankarstva, kar nikakor ne sme biti. Dejal je, da bo o tem pisal Vam, ker v te stvari, ki se tičejo upravnništva, vendar ne smem odločiti jaz. Menil sem, da Vam je že pisal, a kakor razvidim iz Vašega pisma od 3. t. m., tega še ni storil. On sam bo gotovo dal prispevek za Časopis, če več ne, bo pa vsaj deležnik s 100 kronami. Nekoliko časa moramo zdaj počakati, bo li kaj denarnega odgovora, če ne, hočem oba še enkrat naskočiti. Se je li dr. Derganc odzval? Koliko naročnikov je zdaj?

Tudi jaz sem prejel iz Maribora vabilo glede Štrekljeve slovnice in sem kar nekaj potolažen, ko sem bral, da boste zadnjo korekturo prevzeli Vi. Kdo bo pripravil tisk? Bojim se, da kak človek, ki o slovenščini nima ne duha ne sluha, tako, da nam izdaja slednjič ne bi mnogo koristila.

Glede predavanja v zimskem tečaju in kar je s tem v zvezi, Vam v kratkem pišem.

Novega sicer nič. ...

Pred par dnevi sem govoril z Breznikom. Napisal bo za Dom in Svet referat o Časopisu. O Vaši razpravi se je zelo laskavo izrazil in bil ves vesel. Jagićevo priznanje je nekaj vredno! Prihodnji mesec obhaja 80-letnico in bo treba v prihodnjem snopiču o tem kaj reči.

Z lepimi pozdravi, globokim spoštovanjem in toplimi priporočili

Vaš

vdani, zvesti in hvaležni

učenec Ramovš

(Pismo)

Ljubljana 25. VI. 1918

Velespoštovani gospod profesor!

Danes šele zopet oglas od mene. Glede »Časopisa« zdaj nič ne vem, pri čem da smo. Ali Vam je Pollak kaj odgovoril in Zorman? O tem me blagovolite takoj obvestiti, da eventuelno še enkrat uberem prosjaško pot. Jeli Derganc kaj dal? Koliko je zdaj vseh naročnikov?

Obenem Vam definitivno pišem z ozirom na Vaše zadnje pismo, ki je govorilo o mojem predavanju. Vaša misel, da bi se kot vojaščine prost, vozil predavat v Gradec, je bila tudi moja, in ste me prvič le napačno umeli, ko ste najbrž mislili, da bi kot vojak hodil predavat. To bi bilo pač nemogoče, ker ne bi imel časa, da bi mogel kaj študirati. Moje končno mnenje je, da sem vojaščine oproščen in sicer za nedoločen čas (unbestimmte Zeit) in kot tak živim in študiram v Ljubljani, hodim pa vsak teden enkrat predavat v Gradec. Zato Vas prosim, velespoštovani gospod profesor, da kakor hitro vložite tozadevno oprostilno prošnjo na ministrstvo za uk in bogočastje. Na priloženem listku imate moje osebne in vojaške podatke, ki jih je treba navesti. Utemeljitev mora biti seveda zelo vestno in natančno izpeljana, ako hočemo dosčeti uspeh, pripomniti treba takoj, da oprostitev »unbedingt unentbehrlich« in oproščence »unersetzlich«. Dalje še, da je oprostitev potrebna za vedno, torej da bo ukrep se glasil »auf unbestimmte Zeit« in ne le na par mesecev ali eno šolsko leto. Dobro bi tudi bilo omeniti, da naj se prošnjo smatra za »dringend«, ker čim več časa bom imel prostega do pričetka zimskih predavanj, tem bolje bo zame, ko se mi bo treba šele prav vživeti v študij.

Kakor Vam je najbrž znano, se je treba v teh stvareh posluževati gotovih predpisanih formularjev (menda in triplo celo), kar bo že Pelz<sup>4</sup> natančneje vedel. Glavna stvar je, da je utemeljitev oprostitve natančna.

Glede predavanja, prosim, da storite tozadeven popravek in da stavite kot predavanje za zimski tečaj »Einführung in die Geschichte der slovenischen Sprache«. Na teden 2 uri (Zeit und Ort später zu bestimmen).

Upam, da ste zdaj, velespoštovani gospod profesor, o vsem dobro orientirani in da boste, za kar Vas prosim, v kratkem storili vse potrebno. Če bi pa še kake podatke potrebovali, Vam jih na mah takoj podam.

Novega drugega nič. Živim po starem. Dela v pisarni dosti, tako da sem vsak večer zmučen od njega.

<sup>4</sup> Uradnik na filozofskem dekanatu.

Tolaži me misel, da mi bo v kratkem mogoče pričeti z drugim, lastnim delom, do katerega ima človek veselje in ljubezen. ...

Z lepimi priporočili in pozdravi od mene in moje žene!

Vaš vdani in hvaležni učenec Ramovš

P. S. Izročite o priliki moje najlepše pozdrave g. rektorju.<sup>5</sup>

(Pismo)

40

Ljubljana 10. VII. 1918

Velespoštovani gospod profesor!

Vaše pismo prejel in me veseli, da je Pollak vsaj 200 kron poslal. Dobro so. Na Zormana grem danes zopet; gotovo je pozabil, ker ima vse polno trgovskih stvari v glavi. Obenem mi je Kobi obljubil 100 kron. Z Grafenauerjem se že še pomenim. Da bo nova številka posvečena Jagiću, je ne le umestno, ampak tudi razveseljivo. Dobro bi bilo, da bi bila na prvi strani še fotografija, ki jo bo gotovo radevolje dal na razpolago. Primeren članek bo že Vaše pero napisalo.

Polo izpolnim in jo potem takoj odpošljem. Za rubriko »frontdienst-untauglich« je radi hitrejšre rešitve zelo na mestu, da je potrdilo vojaške oblasti pridejano. Zato Vas prosim, da pošlje nemudoma fakulteta na moj komando t. j.: *Kk. Landwehr-Ergänzungs-Bezirkskommando in Laibach* navaden Dienstzettel, s katerim prosi o Tauglichkeitsgrad-u zame. To ukrenite prosim takoj, da se stvar ne zavlauje. Več v kratkem!

Z lepimi priporočili in pozdravi

Vaš vdani, hvaležni učenec Ramovš

(Pismo)

41

Doc. dr. Ramovš Fr., Ljubljana

sv. Petra c. 26./I.

20. VII. 1918

Velespoštovani gosp. profesor!

Z ozirom na Vašo cenjeno zadnjo karto sem danes rekom. odposlal na dekanat prošnjo za izmenjavo predavanj, na Vas pa dotično tiskovino s priloženim potrdilom, tako da je ta stvar zdaj v redu. Bamberg že stavi mojo razpravo in pričakujem vsak čas korekturo. Grafen. doslej še nisem dobil, je na počitnicah, ter sem mu pisal za sestanek. Ali je reklamni listič o Časop. že v Vaših rokah. Potem prosim, da mi jih nekaj

<sup>5</sup> Prof. Meringerju.



pošljete, znabiti še iztisnem kje kako kronico. Se je Zorman že odzval; o tem mi sporočite, da ga sicer urgiram. Kobi bo gotovo dal, čakam le še reklam. lističa. Sicer po navadi. Vročina huda. Zdrav še dovolj; časa za študij zelo malo.

S toplimi priporočili in lepimi pozdravi Vaš hvaležni, zvesti učenec R.<sup>6</sup>

P. S. Glede oprostitve boste gotovo Vi izpolnili rubriko »Begründung«. Prosim, da utemeljujete za »unbestimmte Zeit« in nujno rešitev.

(Dopisnica)

42

Velespoštovani gospod profesor!

Ljublj. 17. VIII.

Za danes le na kratko odgovarjam, ker sem vsled žalostnega dogodka, ki je zadel mojo 5. mesečno hčerko še ves raztresen.

Brezniku sem pisal glede članka o Arhivu. S Šlebingerjem sem govoril, pa ne ve, kakšno vrsto bibliografije bi Časopis želel, ali na ta način kot Rocznik slaw. ali čisto navadno. Pri Bambergu sem bil. Za mojo razpravo so klišeji že gotovi in sicer dobri. Tiskanih je zdaj 12 strani, torej približno prva tretjina. Kidričevega rokopisa še ni. Grafen. razpravo ima stavec v rokah in išče znake, ki so potrebni. Upam, po zadnjem govoru z Grafen., da je že prepisal rokopis sam. Vendar se obrnite nanj, da ne bo kaj zamude. Njegov naslov je: Ljublj. Vrhovčeva ulica št. 14.

Jutri pride semkaj prof. Murko. Jaz imam zdaj do 24. t. m. dopust. V kratkem kaj več. Pošljem Vam na ogled tudi klišeje.

Z lepimi pozdravi in toplimi priporočili

Vaš vdani in hvaležni

učenec Ramovš

(Pismo, črno obrobljeno)

43

Velespoštovani gosp. profesor!

Ljubljana 14. IX.

Prejel sem Vaše cenjeno pismo z dopisom tiskarne. Bil sem pri Bambergu. Moje razprave sta dotiskane zdaj približno  $\frac{2}{3}$  in faktor upa, da bo do konca meseca z mojo stvarjo vse končano, tudi glede korektur. Za mojo razpravo ni treba nobenih znakov več. Glede Graf. razprave so

<sup>6</sup> Ni bilo več prostora za polno ime.

velike težkoče. Manjka v splošnem 86 znakov in ker jih ima Schriftgiesserei Poppelbaum na Dunaju 23 (ti so na priloženem lističu, ki ste mi ga poslali), jih manjka torej še 63. Ker spadajo ti k različnim črkam, sva bila z Bambergom oba iste misli, da bi se potem tisk reducirjal na eno samo vrsto in sicer garmond, ker tako se zmanjša število črk takoj za polovico (kakih 35). Bamberg je takoj pisal glede teh črk na Schriftgiesserei Leipzig, kar sem mu jaz svetoval, ker tam bo gotovo dobiti te črke, ne da bi jih bilo treba šele gravirati, kar bi tudi stalo mnogo denarja. Upam, da bo stvar dobro se izšla; vsaj nekaj črk dobimo iz Lipskega in če jih potem manjka kakih 10—15, pa te z začasnimi znaki nadomestimo. Tudi jaz sem mnenja, da treba pričeti z jezikoslovnimi spisi, posebno še, ker mislim, da bodo ravno ti dali »Časopisu« res visoko znanstveno ceno. Kakor hitro dobi Bamberg odgovor iz Lipskega, me obvesti, da pregledava, kaj še manjka in potem stopim k Grafen., pa bova skupno določila pogojne znake, ako jih bo še kaj treba.

Z Breznikom sem govoril. Rekel mi je, da mu je skoro nemogoče napisati ono o Arch. in slovenistiki, vendar bo še Vam naravnost pisal o tem. Ker sem mislil, da je že pisal, sem jaz molčal. Prihodnji teden pride že v Šentvid, pa ga obiščem, da se definitivno pomeniva. Šlebinger je pripravljen in ima že stvar v delu.

Moja oprostitev je prišla in sem od 12. t. m. že v civilu. Zdaj malo počivam, potem pričnem z delom za predavanje. Ako mi bo ostajalo kaj časa, bi bil pripravljen spisati, če Breznik ne bi, ono o Arch., le ne vem, ali bi dobil za ta čas Arch. iz knjižnice, kjer se ne more nič delati, tako je vse razmetano in razvlečeno. Čez kakih 14 dni nameravam priti za en, dva dni v Gradec, da se natančno pogovoriva glede mojega predavanja. Mislim, da se lahko pripravim za poznejše javljeno predavanje, ne za praslov. slovnico, ne res?

Iz Badna pri Dunaju sem prejel 10. t. m. pismo od prof. Reichelta, kjer pravi, da me hoče predlagati za stolico v Črnovicah in da, če sem pri volji, jo sprejeti, naj mu pošljem svoj curriculum vitae. Sprva nisem vedel, kaj naj storim, zdaj pa sem vendar sklenil izreči svojo pripravljenost iz raznih vzrokov. Prvič je v slučaju imenovanja moje življenje najhitreje urejeno, kar bo meni v fizično in psihično dobro. Drugič bi bilo s tem morda poravnano nesoglasje med Kidričem in Vami<sup>7</sup> in slednjič, tudi če sem v Črnovicah, saj s tem še ni izključeno, da ne pridem

<sup>7</sup> Kaj naj bi to bilo, mi ni jasno. Slonelo bo najbrž na kakih neutemeljenih govoricah.

zopet v Gradec čez nekaj časa. Če pa ostane le pri predlaganju, potem itak ni nič izpremenjenega. Zato pošljem danes *curric. vitae* Reicheltu, pa sem si nekako svest, da iz te moke ne bo kruha. Tako je po mojem to le nekaka medigra.

Glede svojega življenja in prehrane se ne morem prav nič pritožiti, ker — dasi so gotovi artikuli bolj redki ali jih celo ni — vendar imam drugih živil toliko, da še ne čutim nikakršnega pomanjkanja. V tem oziru je Ljubljana kot manjše mesto sredi velikega kmečkega okoliša mnogo na boljšem. Imam tudi stariše na kmetih in še nekaj sorodnikov, tako, da tudi precej brezskrbno gledam v bodočnost. Zdravstveno je gotovo tu zame najbolje. Počutim se dobro, le revma v nogah mi sedaj, ko je vedno deževno vreme, precej nagaja. — Dobil sem neki francoski spis, naslovljen »*Le sentiment religieux chez Lamartine*« s prošnjo, bi ga li ne mogel Časopis objaviti. Ko ga preberem, Vam natančneje pišem o tem. Z lepimi pozdravi od moje žene, s toplimi priporočili ... ostanem

Vaš vdani, hvaležni učenec Ramovš

(Pismo)

44

Ljublj. 10. X. 1918

Velespoštovani gospod profesor!

Odgovor iz Lipskega je prišel in sicer ugoden. Tiskarna bo dobila vse potrebne znake, kar tudi ne bo preveč drago, ker jih ima vlivarna že narejene in jih ne bo treba šele gravirati. Bamberg je že odposlal *Mustertypen*. Korekturo (celotno) svoje razprave dobim v ponedeljek, ker t. zv. *Hauskorrektur* še ni izvršena. Sicer pa je razprava dostavljena. Ako imate še kaj na srcu glede Čas., mi kar sporočite, ker vse, kar morem, rad storim. Od neke strani sem čul pritožbo radi administrativne plati; neka licejska učiteljica (Petek) je takoj ob izdaji prvega snopiča poslala naročnino, a še doslej ni dobila snopiča. Ne vem, kaj je na tem resnice, vendar morete o tem izpregovoriti z g. Kaspretom.

Pri dr. Brezniku sem bil pretečeni teden, da sva se definitivno pomenila glede članka o Arch. in slov.<sup>8</sup> Pokazal mi je svoja dela in mi na oko razložil, da za zdaj ne more. Storil sem takoj potrebno: Šlebinger mi je posodil cel Archiv, ki ga imam že doma in bom napisal zdaj vsaj nekaj. Potrudil se bom, kolikor mi bo pri in poleg drugega študija mogoče, da bo dobro.

<sup>8</sup> slovenistiki.

P. Škrabec je umrl. Dobro bi bilo, da bi že prihodnji snopič imel nekrolog. Kdo bi ga napisal? Bila sta si zelo znana z Breznikom in ako Vam je všeč, bi izpregovoril ž njim, bi li on to hotel storiti. Toliko časa mu to ne bo vzelo. Če imate kak drug predlog, seveda tudi dobro. Breznik mi je za trdno obljubil, da bo pridno sodeloval pri Čas., samo da se že enkrat izkoplje iz sedanjega dela (predvsem »Prāvopis«). Kakor hitro bo mir, in do tega srečnega trenutka najbrž ni daleč, bo itak vse drugače. Menim, da bi bilo dobro, da se po tem enkrat sestanemo in tudi uredimo sistematično obdelovanje in raziskovanje slov. jezika. Organizacija je prepotrebna.

Glede Štrekljeve slovnice Matica še ni ničesar podvzela, čemur se je Šlebinger čudil, ko je že sklenjeno, da jo dobiva z Breznikom. Stvar bom najprvo preštudiral v smeri, ali je potrebno, v koliko in na kak način. O vsem tem Vam bom najprej poročal in se Vam in Vaši sodbi priporočal.

Jaz se pripravljam za predavanje »Einleitung in die Geschichte der slov. Sprache«. Sporočite mi, prosim, kdaj boste pričeli s predavanji, da se i jaz približno istočasno pripeljem v Gradec, ker se moram še prej domeniti s poslušalci za čas in kraj. Vozil se bom pa najbrž tako, da bom od šeste ure zjutraj do ene popoldne v Gradcu. Če bi pa razmere zahtevale, da se imava kdaj kaj več pogovoriti, bi ostal še popoldne tam, tako da bova vsaj marsikaj prerešetala.

Pozdrave od moje žene celi Vaši hiši. Vas prav prisrčno pozdravlja in se Vam toplo priporoča

Vaš vdani in hvaležni  
učenec Ramovš

Jagić je že od neke druge strani slišal za moje predlaganje in me vprašal za mojo željo, na kar me je nekje priporočil.

(Pismo)

45

Ljubljana 15. X. 1918

Velespoštovani gospod profesor!

Vašo cenjeno karto sem hvaležno prejel in prilagam oba listka. Dogovor bodi torej 23. 10. 18 in po vsej priliki bom ta dan prišel v Gradec. Če bi me pa ne bilo, potem Vas prosim, da glede mojih ur uredite tako, da bom predaval *obe uri vkup* in sicer *dopoldne*, n. pr. od 10—12<sup>h</sup> (tako skoro najbolje). Dan v tednu je pa vseeno, kateri da je. Pričnem pa s tednom 27./10.—3./11. 18.



O slovenistiki in Arch. bo dovolj za ta snopič kakih 8 strani, ostalo sledi pozneje; le toliko, da se prične s tem že v Jagičevi številki. Brezniku pišem ozir. bom šel k njemu (imel je pretekli teden špansko, ki pobira tu grozovito dosti ljudi; pogrebi se vrste od zgodaj zjutraj do pozno zvečer in ker po trije, štirje drug za drugim; Breznik je že ozdravel, pač pa sta v zavodu umrla 2 profesorja). Jaz sem dozdej še zdrav, žena jo je že prestala. Uprav zadnji hip smo preprečili pljučnico, ki je navadno smrtna. Upam, da tudi to kugo preživimo. Kako je z Vašim zdravjem in so li vsi Vaši zdravi? Kakor rečeno, Breznika bom že pridobil.

Obenem priložim klišeje za mojo razpravo in način tiska. Ta teden dobim korekturo, ki jo takoj opravi. Prosim in vprašam Vas, ali naj korekturo pošljem potem še Vam ali g. Kaspretu, ali naj jo kar Bambergu vrnem.

Sicer nič posebnega. Kar bom pri Brezniku opravil, Vam že potem sporočim, ali pismeno ali ustmeno.

Z lepimi pozdravi in toplimi priporočili

Vaš vdani in hvaležni  
učenec Ramovš

(Pismo)

46

Priv. Doz. Dr. Ramovš Fr.  
Laibach, sv. Petra c. 26/I

Ljubljana 3. XI.

Vespoštovani gosp. prof.! Razmere so se tako temeljito izpremenile, da je moje predavanje povsem onemogočeno. Natančneje razkladati, je nemogoče in nedopustno in bojim se, da bodo tudi pismene zveze vsak čas prekinjene. Korekture naj spravi g. Kaspret hitro sem, da bo šlo dalje. Jaz bom že čuval nad tiskom. Razprave o slovenistiki bom kar izročil Bambergu. Danes sem tudi javil dekanatu, da v zimskem tečaju ne bom bral in sicer sem za vzrok navedel živčno bolezen. Prosim, dajte v seminarju nabiti listek, da bodo poslušalci obveščeni.

S toplimi pozdravi in priporočili. Pozdrav za vse Vaše od obeh.  
Vaš vdani, zvesti učenec R.

(Dopisnica)

47

Vespoštovani gospod profesor! Ljubljana 19. XI. 1918

Pred par dnevi sem bil pri Bambergu in sem zvedel, da korekture iz Gradca še niso prišle. Upam, da bodo zdaj, ko je promet (poštni) zopet odprt, kmalu tu. Obenem Vam pošiljam korekturo o članku glede

Jagičevega Archiva. Prvotno sem hotel kritično orisati slovenistične članke, a sem videl, da potem ne bo konca, ne kraja. Zato sem se omejil le na bibliografični seznam, tu pa privzel vse, tudi recenzije. Pošljem Vam ga na ogled. Ako ste zadovoljni s tem, je dobro, če ne — pa naj se ne natisne. V tej obliki, kakršen je zdaj, bi ga ne bilo treba deliti na dva snopiča.

Črk za Grafenauerjevo razpravo iz Lipskega še ni in jih najbrže še ne bo zlepa. Ker znakov ni mogoče prilagoditi (jih je preveč), sem mislil, da bi bilo najbolje, da jih posodi Dionička tiskara v Zagrebu, ki jih, po Radu sodeč, ima. Ali ste zato, to bi rad vedel. Če jih tiskarna v Zagrebu da, potem bi že skušal ukreniti, da jih dobimo hitro sem. Pisal bi še Ivšiću v Zagreb, da se informira, ali bi tiskarna posodila. Dobili bi jih semkaj z avtomobilom, torej hitro. Prosim Vas za Vaše mnenje o tem.

Tukajšnji narodni svet je osnoval tudi kulturni odsek, ki vsebuje tudi znanstveni pododsek. Stvar se je šele začela. Člani znanstvenega pododseka (in kulturnega odseka) so vsi slovenski znanstveniki; sedaj se udeležujejo sej pač le tisti, ki so tu. Predsednik je Breznik. Kakor hitro bodo zveze ugodnejše, pričakujemo tuptatam tudi Vašega poseta. Ta kulturni odsek je v včerajšnji prvi seji sklenil izdati sledečo izjavo:

»Ob postanku države SHS. pričakuje kult. odsek NS., da bo nova, politično popolnoma edinstvena država, naj bo organizirana kakorkoli, po svoji moči pospeševala z vsemi razpoložljivimi sredstvi razvoj prosvetnega življenja vseh treh rodov na podlagi kulturne avtonomije. Neoviran razmah individualnih sil vseh treh plemen je najzdravejši pogoj za polno duševno bogastvo Jugoslavije.

Kulturna politika bo morala vsekakor upoštevati dejstvo, da je dala zgodovina Slovenstvu v teku stoletij posebno duševno vsebino. Slovenski del jugoslovanskega naroda se je razvil tudi jezikovno samostojno, tako da je slovenščina, nositeljica te duševne vsebine, dasi najbližja sorodnica srbohrvaščini, danes organizem zase in da je v območju slovenskega književnega jezika za sedaj možno uspešno kulturno delo edinole v tem jeziku.

Če bi se Slovincem onemogočil lastni kulturni razvoj, bi sledil nezogibno silen upad kult. življenja v slovenskem plemenu, ki bi s tem prenehalo biti tvorno. Vsaka etnična skupina pa se čuti svobodno samo v toliko, v kolikor more uveljavljati svojo tvornost. Vsak narod je pomemben človeštvu toliko, v kolikor je tvorec novih vrednot. Tudi bi se

mogla kult. prelomu prilagoditi samo tenka plast slovenske inteligence, dočim bi bile široke mase, jedro našega plemena, izobčene od dobrin kulturnih pridobitev, pahnjene vsaj za desetletja v kulturni polumrak.

Kulturna avtonomija pa nikakor ne odvezuje duševnih delavcev vseh treh plemen dolžnosti, iskati vedno tesnejših stikov, vedno globljega medsebojnega umevanja in sporazuma v vseh vprašanjih ter skrbeti za medsebojno spopolnjevanje skupnega prosvetnega dela, ki bo na svojem višku zadnja najlepša utemeljitev svobodne Jugoslavije v družini narodov.«

Slede podpisi članov kult. odseka.

Izjava izide v vseh slovenskih dnevnikih in perijodikih. Meni so poverili 1.) da Vam sporočim tekst in prosim Vas in g. Kaspreta za dovoljenje Vajinih podpisov; 2.) za dovoljenje, da to izdajo med drobnimi vestmi ali čisto na koncu, natisne tudi edini slov. znanstveni časopis, t. j. naš Časopis. Prosim torej teh dveh dovoljenj.

V četrtek ima prvo sejo znanstveni odsek. Določimo najprej delokrog: ustanovitev centralne knjižnice, akademije znanosti in vseučilišča etc. etc. Prosim Vas, gospod profesor, da bi mi sporočili i Vi Vaša mnenja o vseh teh stvareh, ter stavili eventuelno kake predloge. Stvar ni mogoče idealna, ampak imamo kot odsek Narodnega sveta pravico, vladi predlagati in pri njenih sejah utemeljevati.

Jaz sem še vedno »bolan«. Ako pride pola za naznanitev predavanj za letni tečaj, je pač najbolje (za kar Vas prosim), da jo kar Vi izpolnite in sicer predavam: *Studien auf dem Gebiete der slovenischen Dialektologie*, 2 uri na teden, Zeit und Ort werden später bestimmt. Kako je Vaše mnenje glede moje docenture. Ko se razmere uredi, nameravam priložiti venio ali v Zagreb ali v Belgrad. Kaj menite Vi o tem? Ali sploh sedaj predavate? Menim, da slovenskih dijakov ni.

Čul sem, da prideta Prijatelj in Kidrič na vseučiliško knjižnico v Zagrebu. Glonar je baje zdaj doma, pa podvzamemo korake, da pride na tukajšnjo licejko, in sicer takoj. Ali ostanete Vi v Gradcu?

Prosim Vas, da mi o vsem tem kar najprej odgovorite. ... Pozdrave od nas na vse Vaše.

S toplimi priporočili in lepimi pozdravi

Vaš vdani, zvesti in hvaležni učenec Ramovš

(Pismo)

(Dalje)